

ЖИТИ У ГАРМОНІЇ З ПРИРОДОЮ!

Вісник

КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

№3 (71)

ЧЕРВЕНЬ 2018 р.

Заснована
у 2006 році

Розповсюджується
безкоштовно

● СЕМІНАРИ

ВІДЗНАЧЕНО 15-РІЧЧЯ

КАРПАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ

22-23 травня, в Києві, на урочистому засіданні в Кабінеті Міністрів України та на міжнародному семінарі в НАН України, відзначено 15-річчя підписання Рамкової конвенції «Про охорону та сталий розвиток Карпат».

22 травня, у Клубі Кабміну України пройшло урочисте засідання «Карпати – зв'язок для європейської інтеграції та стійкого регіонального розвитку», у якому взяли участь представники посольств країн-учасниць (Чехії, Угорщини, Польщі, Румунії, Сербії, Словаччини), органів влади й місцевого самоврядування, наукових установ, міжнародних інституцій та громадських організацій.

На цьому засіданні Міністр екології та природних ресурсів

України Остап Семерак, наголосив, що: «Розробка Конвенції відбувалася з ініціативи України. Тільки виконання статей документа на довгі роки так і не стало пріоритетом для Мінприроди. Йдеться і про сталий розвиток Карпат, і збереження лісів, й зокрема, про розвиток сталого туризму. Всі ці речі передбачені протоколами Конвенції». А в продовження цієї розмови, 23 травня в приміщенні Президії Академії наук України, за участі міжнародних експертів,

представників іноземних науково-дослідних організацій, українських органів місцевої влади, наукових установ, заповідників та національних природних парків, пройшов міжнародний семінар «Природоохоронні території – рушій регіонального розвитку гірських територій України».

Серед учасників були й керівники Карпатського біосферного заповідника, національних природних парків «Синевир», «Закарпований край» та відповідальні працівники Закарпатської ОДА. Вступною промовою семінар відкрив заступник Міністра екології та природних ресурсів України Василь Полуйко, який наголосив на важливості реалізації вимог Карпатської конвенції та активізації діяльності у цьому контексті Карпатської мережі природоохоронних територій.

Грунтовні аналітичні доповіді на семінарі виголосили: голова Віденського офісу ООН з навколишнього середовища, керівник секретаріату Карпатської

ПІДПИСАННЯ

конвенції Гаральд Егерер, директор Департаменту екомережі та природно-заповідного фонду Мінприроди України Віктор Клід, заступник начальника відділу біоресурсів Департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської облдержадміністрації Дмитро Томенчук, координатор WWF в Україні Богдан Проць, перший заступник директора з наукової роботи Українського науково-дослідного інституту гірського лісівництва Володимир Коржов, завідувач відділом Інституту екології Карпат НАН України Олександр Кагало та інші. Велику зацікавленість викликали також презентації Де Бортोलі Ісідоро

на 2-й стор.

● ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАПОВІДНИКА

ЗМІЦНЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ ТА ПОГЛИБЛЕННЯ СПІВПРАЦІ З ГРОМАДАМИ

За 50-річний період з дня створення Карпатського біосферного заповідника було збудовано та отримано від держлісгоспів, під час розширення території заповідника понад 60 будинків службового та виробничого призначення. Більшість з них використовується службою державної охорони та працівниками наукових підрозділів. Лісові будинки, в основному, є постійно відкритими та використовуються також і відвідувачами для захисту від непогоди. Зважаючи на те, що з 1 березня 2014 року Постановою КМУ була встановлена заборона на проведення ремонтних робіт за державні кошти стан будівель значно погіршився. Щороку відповідальними працівниками заповідника проводився огляд будівель за результатами яких вживалися виключно заходи з усунення їхнього аварійного стану.

Як тільки заборону було знято, починаючи з минулого року, адміністрація КБЗ, в основному за рахунок власних коштів, розпочала виконувати поточні ремонти будівель поетапно (у минулому році було проведено ремонти контори Трибушанського ПНДВ, КПП Широколузанського ПНДВ, лісових будинків Богдан-Петроського та Трибушанського ПНДВ відділень). Щорічно утримуються у належному стані інформаційно-туристичні та еколого-освітні центри. Також виконано капітальні ремонти цен-

тральної котельні та службових приміщень на центральній садибі заповідника, встановлено металопластикові вікна у наукових лабораторіях, кімнатах відпочинку та частині приміщення Марамороського ПНДВ, де зараз навчаються учні початкових класів села Богдан.

Роботи щодо ремонтів будівель тривають і на даний час. Розуміючи, що у зв'язку з незначними фінансовими можливостями заповідник не в змозі в короткі терміни провести капітальні ремонти значної кількості будівель. Мінприроди погодило, за рахунок грантових коштів, проведення протягом 2018-2019 років повної реконструкції та ремонтів усіх наявних будівель на центральній садибі КБЗ, у т.ч. і «Музею екології гір», а також, протягом 2020-2022 років, всіх інших будівель у ПНД відділеннях. Так, на центральній садибі буде додатково споруджено готель на 20 місць, конференц-зал, столову та цілий ряд службових приміщень. Офісні приміщення адміністрації будуть переміщені в основний корпус біля центральної дороги, а центральна котельня повністю буде переоснащена на опалення дровами. Планується встановити ряд сонячних батарей на дахах будинків. Зараз триває виготовлення проектно-кошторисної документації.

на 2-й стор.

ПІВСТОЛІТТЯ НА СТОРОЖІ ПРИРОДИ КАРПАТ

Минає півстоліття відтоді, як було засновано унікальний Карпатський біосферний заповідник, що входить до мережі резерватів ЮНЕСКО. З цієї нагоди в атріумі Закарпатської облдержадміністрації відкрито тематичну фотовиставку «Карпатський заповідник – 50 років на сторожі природи Карпат». Захід супроводжувало чудове музичне вітання за участю народної артистки України Марії Зубанич і заслуженої артистки України Оксани Ільницької.

Також у прес-центрі ОДА відбувся брифінг. Із журналістами зустрілися професор Федір Гамор – заступник директора, багаторічний керівник КБЗ, і професор Василь Шевчук – голова Українського товариства охорони природи.

Далі відбувся круглий стіл «Роль Карпатського біосферного заповідника та інших природоохоронних територій у збереженні природних і культурних цінностей та реалізації стратегії сталого розвитку на Закарпатті». На ньому виступили відомі вчені, екологи, керівники національних природних парків «Синевир», «Ужанський», «Закарпований край».

Представники обласної влади – заступники голів ОДА й облради Віктор Мікулін і Петро Грицик – насамперед подякували Федорові Гамору за сумлінну пра-

цю та наголосили, що Закарпатська область приділяє серйозну увагу питанням збереження екології і перебуває серед лідерів в Україні щодо організації природоохоронних територій.

Ф. Гамор коротко розповів про шляхи становлення КБЗ, який нині займає разом із транзитною зоною понад 180 тисяч гектарів, дає роботу майже 300 працівникам, щороку сплачує до казни до 8 мільйонів гривень. А його букві праліси формують у складі 12 європейських країн найбільшу частину транснаціонального об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси й давні ліси Карпат та інших регіонів Європи». На його території також розташовані географічний центр Європи, гора Говерла, унікальна Долина нарцисів, субальпійська й альпійська зони Карпат, дивовижні високогірні озера, збережено тра-

диційне гуцульське полонинське господарство. Споруджено Музей екології гір та історії природоохористування Карпат, Музей нарциса, еколого-освітній й екотуристичні заклади в географічному центрі Європи і «Карпатська форель» – всього й не перелічити. Професор Василь Шевчук також зазначив, що виповнюється 15 років з дня підписання ключової Карпатської конвенції, яка була ухвалена в Києві на 5-й конференції «Довкілля для Європи» і підписана міністрами України, Чехії, Словаччини, Угорщини, Польщі, Румунії, Сербії і Чорногорії.

Верховна Рада України ратифікувала Карпатську конвенцію 7 квітня 2004 року. Одним із успішних прикладів її реалізації є Карпатський біосферний заповідник. Відтак поважний столичний гість, назвавши Федора Гамору патріархом охорони карпатської природи, вручив почесну грамоту КБЗ, а Федору Гамору – за особливі заслуги перед природою України.

Про міжнародне значення і науковий вклад КБЗ в охорону довкілля розповіли професор Степан Поп, заступник дирек-

тора облдепартаменту екології та природних ресурсів Юрій Шпонтак, науковці, громадські діячі.

На захід було запрошено також власного кореспондента «Голосу України», заслуженого журналіста України Василя Нитку. Адже газета за 28 років виходу в світ опублікувала десятки й десятки матеріалів про становлен-

ня й розвиток КБЗ, а влітку 2011 року провела в Рахові круглий стіл «Екологічний Давос у центрі Європи», рекомендації якого знайшли відображення в окремих указах Президента й постановях уряду України. До речі, Ф. Гамор – один із найавторитетніших авторів парламентського видання України.

Василь ВЕРХОВИНЕЦЬ,
«Голос України»
за 8 червня 2018 р.

ЗМІЦНЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ ТА ПОГЛИБЛЕННЯ СПІВПРАЦІ З ГРОМАДАМИ

на 1-й стор.

У плані допомоги 17-ти територіальним громадам, що співпрацюють із заповідником та формують територію сталого розвитку Карпатського біосферного резервату. Впродовж наступних 4-х років, за грантові кошти, виділені на підтримку заповідника, буде реалізовано цілий ряд проектів з виконання першочергових заходів. Вже заповідником направлено перші обґрунтовані матеріали на фінансування виготовлення генеральних планів зазначених населених пунктів. Ведуться перемовини з донором щодо виділення коштів на розвиток рекреації, ведення екологічної та освітньо-виховної роботи у територіальних громадах тощо.

Утримання доріг у належному стані та їх ремонт є пріоритетом для заповідника

У заповіднику на балансі знаходиться 140 кілометрів лісових доріг. Значна їх протяжність веде до полонин заповідника, де традиційно щороку випасається близько 8 тисяч голів овець та 800 голів ВРХ, що є власністю жителів населених пунктів розташованих у зоні діяльності заповідника. І щороку з весни виникає гостра проблема у швидкому ремонті таких під'їзних доріг.

Заповідник по можливості проводить поточний ремонт зазначених доріг як власними силами, так із залученням сил і засобів держлісгоспів та громадян. Проблема залишається зруйнована дорога на полонину Лисичий через село Ділове, яка у більшій частині є на балансі Великобичківського держлісгоспу та полонину Гропа у селі Лазещина, яка є на балансі Ясінянського держлісгоспу. У обох випадках заповідник, у відповідності до норм чинного законодавства, готовий профінансувати ремонтні роботи у тій частині доріг які є на балансі заповідника.

Через відсутність потужної техніки і бажання держлісгоспів спільно із заповідником допомогти громадам уже другий рік це питання залишається не вирішеним. Є спроба у всіх негараздах звинувачувати заповідник. Однак, його вирішення можливе лише за координування організації робіт органом місцевої влади та самоврядування.

Поряд з цим, заповідником уже розпочато роботи з відновлення проїзду на полонину Квасний і Лисичий з боку села Богдан територією Марамороського ПНДВ. Крім того, у цьому році плануємо відновити проїзд високогір'ям у районі гори Петрос. Крім вищезазначених доріг щороку власними силами заповідник підтримує у належному стані дорогу на гору Говерла і полонину Туркул через село Луги та на гору Петрос через село Богдан та Кевелів. На полонину Урда та інші під'їзні дороги, що ведуть до полонин відновлення проводиться спільно з зацікавленими громадами.

Через відсутність необхідної дорожньо-будівельної техніки та обмаль коштів заповідник на сьогодні не має можливості якісно покращити стан більшості лісових доріг та провести їх капітальний ремонт. Тим більше не має можливості проводити будівництво нових доріг, які вкрай потрібні в окремих місцях. Ситуація зміниться найближчим часом зі створенням, за рахунок грантових коштів та погодження Міністерства, потужної мобільної дорожньо-транспортної бригади у Карпатському регіоні. Міністерством екології також розглядається можливість придбання для заповідника окремо малогабаритної дорожньо-будівельної техніки.

Демонстраційне форелеве господарство заповідника – одне з кращих відпочинкових місць установи

У 1997 році Карпатському біосферному заповіднику були передані землі Костилівського

лісництва Великобичківського держлісгоспу разом із неробочим на той час форелевым господарством. Попри майже повну нестачу коштів почалося його поступове відродження. Відсутність фахівців, необхідних засобів, неординарність відповідальних за господарство працівників у окремі роки – є причиною того, що довгий час не вдавалось розкрити дану місцину в рекреаційно-привабливому напрямку.

Сьогодні форелеве господарство – одне з найкращих відпочинкових місць у заповіднику. За минулий рік даний рекреаційний пункт відвідало понад 5 тисяч осіб. Тут відвідувачі знайомляться зі способами розведення форелі струмкової та райдувкової, а також гольця; відвідують інформаційний центр «Карпатська фореель», за бажанням мають можливість придбати рибу та приготувати її на місці. У рамках демонстраційного форелевого господарства діє додаткова послуга – спортивна риболовля, коли відвідувачі мають змогу самостійно упіймати собі рибу.

Крім того, за минулий рік тут проведено значний обсяг робіт по облаштуванню території, ремонту будівель та споруд, встановлено систему відеонагляду. Також було споруджено добротну альтанку, облаштовано місця для відпочинку. У цьому році в районі форелевого господарства завершиться облаштування туристичного маршруту протяжністю біля 3-х км до надзвичайно цікавого водоспаду «Лихий». Маршрут вже прознакований і промаркований, тут додатково буде встановлено чотири місця відпочинку. У планах заповідника є ще багато цікавих ідей щодо цього рекреаційного пункту.

Микола РИБАК,
директор КБЗ, заслужений природоохоронець України.

ЕКОЛОГО-ПРОСВІТНИЦЬКА АКЦІЯ

«ЛЮБИ І ВИВЧАЙ СВІЙ КРАЙ»

27 травня, на території біосферного заповідника відбулася еколого-просвітницька акція, присвячена реалізації стратегічної програми «Люби і вивчай свій край» та з нагоди 50-ти річчя Карпатського біосферного заповідника. Організатором та ідейним натхненником акції був голова громадської ради при Закарпатській ОДА М.М. Гриньо.

Учасниками стали 70 людей, представників громадської ради при Закарпатській ОДА, громадського природоохоронного об'єднання «Бокораш», відділення туризму навчального центру «Шафран», громадської організації «Еко клуб «Карпатський едельвейс» та представники інших громадських організацій Закарпаття. У рамках акції було здійснено сходження на найвищу вершину України – Говерлу. По дорозі учасники відвідали деякі природні і культурні місця Рахівщини – Букові праліси Чорногірського масиву, які включені до Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО, залишки старої греблі (гаті, кляузи), витоки річки Говерла та Говерлянський водоспад, Центр Європи та інше.

Гарна погода сприяла тому, що перед учасниками сходження відкривалися чаруючі панора-

ми вершин гір, а яскраво квітучі альпійські рідкісні види рослин поблизу маршруту вражали своєю красою, серед яких рододендрон миртолистий, який у народі називають червоною рутою. На вершині Говерли всіх учасників сходження було нагороджено пам'ятними медалями та свідоцтвами, які виготовлено спеціально до цієї акції. Закінчення заходу відбулося у Рахові на території центральної садиби Карпатського заповідника, де заступник директора КБЗ, професор Ф.Д. Гамор ознайомив з експозицією «Музею екології гір» та історії природокористування та вручив кожному учаснику сходження на гору Говерла пам'ятне свідоцтво.

Микола ВОЛОЩУК,
кандидат біологічних наук,
голова ГО «Еко клуб
«Карпатський едельвейс».

з італійської науково-дослідної компанії «Eugas», Міхаель Бромбахер з Німеччини, Ротман Іоахім з німецького Вюрцбургського університету, Звіяч-Козица Томаш з польського Татранського парку народowego та Бранда Маркуса, Програми розвитку ООН в Україні.

Автор цих рядків детально зупинився на презентації досвіду 50-річної діяльності біосферного заповідника, із збереження природних цінностей та забезпеченні сталого розвитку гірських населених пунктів в зоні його розташування. Наголошено, що площа КБЗ, репрезентує все ландшафтне й біологічне різноманіття всіх висотних поясів Українських Карпат. Його букові праліси є найбільшою складовою частиною, серед 12 європейських країн. За час своєї діяльності Карпатський біосферний заповідник став міжнародно визнаною природоохоронною, науково-дослідною установою, вніс ваговий внесок у збереження природних екосис-

тем та сталого розвитку Карпат, створення екологічної мережі та розвитку природно-заповідної справи в Україні. За природоохоронні успіхи, заповідник, єдиний в Україні, чотири рази нагороджений Радою Європи Європейським дипломом.

ВІДЗНАЧЕНО 15-РІЧЧЯ ПІДПИСАННЯ КАРПАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ

на 1-й стор.

Ми нагадали також, що в цьому році, виповнюється двадцять років, як на міжнародній науково-практичній конференції «Карпатський регіон і проблеми сталого розвитку», яку ми організували, з нагоди 30-річчя створення Карпатського заповідника, в її резолюції було записано: «З метою створення міжнародного правового поля в галузі збереження природи та соціально-економічного розвитку країн Карпатського регіону, урядом цих країн

ідеї, Польща, Румунія, Сербія і Чорногорія, Словаччина, Угорщина, Україна та Чехія, на 5-й пан'європейській конференції Міністрів охорони навколишнього середовища «Довкілля для Європи» у Києві, підписали Рамкову конвенцію про охорону та сталий розвиток Карпат. Її, а також Протоколи до неї «Про збереження та стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття» (2009 р.), «Про стале управління лісами» (2012 р.) та «Про

подарства, раціонального природокористування та збереження природно-заповідного фонду», доручено Кабміну України, забезпечити реалізацію положень Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат та Протоколів до неї.

Чимале значення, для гірських населених пунктів, які знаходяться в зоні діяльності біосферного заповідника має й реалізація актів Президента та Уряду України із питань збереження

української ділянки об'єкта Всесвітньої спадщини букових пралісів та їх благоустрою й сталого розвитку. Так, до прикладу, завдяки цьому, вдається розв'язувати надзвичайно важливі соціально-економічні проблеми в цьому регіоні, зокрема відкрито рух пасажирського потягу за маршрутом «Київ-Рахів», розпочато роботи із капітального ремонту та асфальтування автодоріг, що ведуть до Угольсько-Широколузанських пралісів та до інших ділянок Карпатського біосферного заповідника тощо.

В ході семінару, Карпатському біосферному заповіднику, урочно вручено ключі від легкового автомобіля високої прохідності Renault Duster, який придбано для природоохоронних цілей, за рахунок коштів Проекту «Підтримка природоохоронних територій в Україні».

Федір ГАМОР,
професор, заступник
директора Карпатського
біосферного заповідника.

● МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

ЗАСІДАННЯ У ХОРВАТІЇ

У липні 2017 року Комітет Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО прийняв рішення про розширення трilaterального об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та утворення на його базі об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи».

26-28 квітня 2018 року, на базі національних парків «Паклениця» та «Північний Велебіт» (Хорватія), на території яких розміщені хорватські складові частини об'єкта, відбулося перше засідання Спільного Керуючого Комітету, в якому взяли участь понад 40 осіб з 11 країн Європи – представники міністерств та відомств, адміністрацій природоохоронних територій, наукових установ та неурядових організацій. Українська делегація, очолювана директором департаменту за-

повідної справи та екомережі В.В. Клідом, включала науковців з Карпатського біосферного заповідника – авторів цих рядків та національного відділення WWF ДСРО.

Програмою було передбачено низку заходів. Зокрема, 26 квітня учасники засідання взяли участь у церемонії вручення Сертифікатів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО хорватським складовим частинам об'єкта. Привітали директорів парку «Паклениця» Наталію Андачіч та «Північний Велебіт» Ірену Главічіч Сертіч міністр культури Хорватії Ніна Обульєн Коржінек та міністр довкілля та енергетики Хорватії Томіслав Чоріч.

Під час засідання 27 квітня розглядалися, питання проекту «Координація спільної діяльності», текст спільної декларації про наміри та ОУВ

(надзвичайна універсальна цінність), стан збереження складових частин у Словаччині та Румунії, зонування та менеджмент буферних зон, потенційне розширення об'єкта. В рамках засідання відбулися екскурсії до національних парків «Паклениця» та «Північний Велебіт», зокрема, складових частин розширеного об'єкта Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО, на яких обговорювалися можливі зміни їх конфігурації та менеджмент. Також учасники відвідали інтерактивний інформаційний центр Kuća Velebita (національний парк «Північний Велебіт») та м. Задар, історичний центр якого є складовою частиною об'єкта Всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО.

Юрій БЕРКЕЛА,
Василь ПОКИНЬЧЕРЕДА,
учасники засідання.

ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ ● ПОВІДОМЛЯЄ ЕКООСВІТА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У КБЗ

За традицією екскурсій в музеї в цей день проводили учні однієї з місцевих шкіл. Цього року роль юних екскурсоводів взяли на себе учні Рахівської ЗОШ І-ІІІ ст. №1, учасники клубу «Юні лісові рейнджери». Вдруге вони виявили бажання попрацювати екскурсоводами і справилися із цим завданням на відмінно, про що свідчили вдячні відгуки екскурсантів, що відвідали музей того дня.

Загалом «рейнджери»-екскурсоводи провели шість інформаційних екскурсій для 102 відвідувачів з Рахова, Іршави, Києва та Харкова. День видався чудовим, веселим та дуже позитивним. Задоволені були всі учасники акції та гості музею, що мали змогу побачити принади карпатських гір та познайомитися з традиціями українських горян-гуцулів. Також, відбулися комплексні заняття зі школярами на центральній садибі Карпатського біосферного заповідника.

Меншим «рейнджертам» працівники екоосвіти допомагали створити природні кольорові палітри з ароматних рослин і 3-D дерево «Пори року». Також

5-6 червня у «Музеї екології гір» провели день відкритих дверей, екскурсії заповідником та екологічні ігри з дітьми присвячені Всесвітньому дню навколишнього середовища.

зіграли у жваві екологічні ігри та зоологічне еколоту. Науковий співробітник ботанічної лабораторії КБЗ А.В. Козурак зацікавила діток різними видами флори. Гуртом вчилися розподіляти представників грибного царства на їстівні та отруйні, впізнавали пахучі трави, відгадували назви кущів та дерев дендропарку заповідника.

Цікава програма для шкільної молоді в рамках відзначення Дня навколишнього середовища на цьому не за-

вершилась. Наступного дня науковий співробітник зоологічної лабораторії КБЗ Віра Покиньючереда ознайомила учнів 5-7-их класів Рахівської ЗОШ І-ІІІ ст. №2 з земноводними та плазунами акваріуму Музею екології гір.

В ході розповіді школярі дізналися цікаві факти про тварин, їх загальну характеристику, способи проживання та харчування. Також фахівець розповіла про те, що на території заповідника охороняється 9 видів плазунів та 13 видів земноводних, деякі з них занесені до Червоної книги України. Ще одним цікавим етапом заходу стала невеличка екскурсія дендропарком установи до мінерального джерела, де діти ідучи стежкою могли зустріти ящірок та комах, які ховались у траві. Завершальним етапом екскурсії стали розважальні екозаходи – жваві ігри та загадки про флору і фауну КБЗ, які провели для дітей працівники відділу екологічної освіти. Загалом день видався насиченим, юні «чомучки» залишились в захваті від побаченого та почутого, охоче обіцяли відвідувати заповідник частіше.

● ТАКІ СПРАВИ ПРО ЛІКВІДАЦІЮ НАСЛІДКІВ БУРЕВІЙ

29 червня та 17 вересня минулого року Рахівським районом пронесли буревії. Внаслідок стихії повалено близько 20 тис. кубометрів деревини площею близько 200 га. на території КБЗ тож про стан усунення вітровалів далі.

Нині уже вдалося ліквідувати наслідки стихії на площі 137 га, а на площі біля 60 га проводяться відведення дерев у рубку, які плануються розробити протягом поточного року. Крім того науково-технічною радою заповідника погоджено проведення санітарно-оздоровчих заходів на території КБЗ без вилучення протягом 2017 року ДП «Рахівське ЛДГ» на площі 163,6 га з вирубкою 1201 м³ деревини, ДП «Ясінянське ЛМГ» на площі 272,7 га з вирубкою 3721 м³ деревини, ДП «Великобичківське ЛМГ» на площі 31,4 га з вирубкою 2203 м³ деревини та у поточному році погоджено проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів ДП «Ясінянське ЛМГ» на площі 528,8 га, ДП «Великобичківське ЛМГ» на площі 20,8 га. Проблемою залишається ліквідація наслідків буревію на площі біля 80 га з розробкою близько 5 тис. кубометрів деревини на території ПЗФ площею 7508,8 га, яка, після завершення розроблення проектів землеустрою, має перейти у постійне користування заповідника. Однак до завершення оформлення заповідником правовстановлюючих документів, дефакто дані земельні ділянки перебувають у постійному користуванні Рахівського, Ясінянського та Великобичківського лісгоспів. У зв'язку з цим, виникло складне питання пов'язане з визначенням порядку проведення санітарно-оздоровчих заходів на даній території.

Так, з метою прийняття невідкладних заходів з ліквідації наслідків стихії на зазначеній території у 2017 р. КБЗ проведено весь комплекс робіт з підготовки матеріалів відводів площею 62,4 га з вирубкою 3365 м³ деревини. 20 липня та 27 жовтня 2017 року у Мінприроди України були затверджені ліміти КБЗ на спеціальне використання природних ресурсів шляхом проведення санітарно-оздоровчих заходів на зазначеній території. Оскільки, відповідно до вимог статей 17, 69 Лісового кодексу України постійні лісокористувачі мають виключне право на заготовку деревини, і спеціальний дозвіл на використання лісових ресурсів лісорубний квиток видається власниками лісів або постійними лісокористувачами, КБЗ 19.06.2017 р. листом №504 (та повторно листами від 14.08.2017 р. №618 та 31.10.2017 р. №823) звернувся до Закарпатського обласного управління ЛМГ з клопотанням про видачу лісорубних квитків заповіднику.

Закарпатське обласне управління лісового та мисливського господарства зобов'язало директорів ДП «Рахівське ЛДГ» та ДП «Ясінянське ЛМГ» виписати заповіднику лісорубні квитки, при умові обстеження ділянок на предмет доцільності проведення вибіркових санітарних рубок з дотриманням вимог Санітарних правил в лісах України. Також при вирішенні питання про вирубування дерев і чагарників та порядок використання заготовленої при цьому деревини органом, який прийняв рішення про надання в користування земельної ділянки.

На виконання даних вимог адміністрація заповідника листом від 15.11.2017 р. №871 звернулася до голови Рахівської РДА щодо надання погодження на оформлення заповіднику лісорубних квитків державними лісогосподарськими підприємствами, які на даний час є постійними землекористувачами. Таке погодження Рахівською адміністрацією надано не було, натомість повідомлено заповідник про те, що Рахівська РДА звернулася до Закарпатського обласного управління лісового та мисливського господарства (лист від 29.11.2017 р. №01.3-10/930) за роз'ясненням стосовно порядку вирішення поставлених завдань. Заповіднику не відомо чи була надана відповідь Рахівській РДА, однак директори держлісгоспів, не зважаючи на неодноразові звернення адміністрації КБЗ, лісорубних квитків установі так і не виписали, що привело до втрати чинності затвердженого ліміту на виконання робіт з ліквідації наслідків буревію, який діяв включно до 31 грудня 2017 року.

Враховуючи ситуацію яка склалася та з метою отримання позитивного результату з ліквідації наслідків стихії

КБЗ звернувся листом від 05.04.2018 р. №247 до Держагентства лісових ресурсів та листом від 26.01.2018 р. №90 до Мінприроди України з клопотанням про надання роз'яснення стосовно порядку проведення санітарно-оздоровчих заходів на зазначеній території. Держагентство лісових ресурсів до цього часу відповіді заповіднику не надало. Мінприроди України листом від 26.02.2018 р. №5/4-18/2055-18 надало роз'яснення, щодо моменту отримання заповідником земельних ділянок у постійне користування санітарно-оздоровчі заходи на вказаній території повинні здійснювати постійні лісокористувачі – державні лісогосподарські підприємства яким ці території ще належать на праві постійного користування. Заповідник направив копії зазначеного листа до ДП «Рахівське ЛДГ» та ДП «Ясінянське ЛМГ» з проханням негайно розпочати роботи з підготовки матеріалів відводів та отримання лімітів на проведення санітарних рубок у місцях пошкоджених буревієм. Однак, не зважаючи на це, і той факт, що з часом втрачається технічна якість пошкодженої деревини, держлісгоспи так і не приступили до проведення вищезазначених робіт, посилюючись на те, що їхнє пряме керівництво ніяких вказівок з цих питань їм не надало. З метою пошуку вирішення цього питання науково-технічною радою заповідника було прийнято рішення від 11.05.2018 р., яким підтримано звернення адміністрації заповідника щодо надання роз'яснення із зазначених питань до голови Закарпатської ОДА (лист від 10.05.2018 №324) та Мін-агрополітики України (лист від 10.05.2018 №325). На даний час відповіді на вказані листи заповідник ще не отримав.

Таким чином, адміністрація заповідника, в межах своїх повноважень, вжила всіх можливих заходів щодо усунення наслідків стихії. Разом з тим, через відсутність вирішення порядку проведення санітарно-оздоровчих заходів на території, яка на сьогодні ще не передана документально у постійне користування заповіднику є загроза поширенню хвороб лісу на нові території. Як наслідок, деревина втрачає технічну якість, населення своєчасно не отримує паливні дрова із зазначеної території, а заповідник і територіальні громади, через відтермінування розроблення пошкоджених ділянок у перспективі отримають значно менше коштів від реалізації деревини та рентної плати відповідно.

Стримуючи проведення швидкої ліквідації стихії й законодавчо встановлений період тиші який триває з 1 квітня по 15 червня. Не вдається припинити виконання запланованих санітарно-оздоровчих заходів і відсутність у заповіднику лісозаготівельної техніки та відповідного штату лісорубів. Тож приходить залучати на договірних умовах підприємств – лісозаготівельників. Якість проведення лісозаготівельних робіт у заповіднику щороку перевіряє державна екологічна інспекція в Закарпатській області. У цьому році перевірка буде проведена у червні. Поряд з цим, заповідник, виконуючи Меморандум про співпрацю з територіальними громадами у повній мірі забезпечує населення паливними дровами за доступними цінами. Так, у минулому році заповідником виділено населенню 3657 м³ паливних дров забезпечивши паливом біля 600 дворогосподарств. У цьому році можливість кращі й нині громадянам відповідно до складених та затверджених списків уже відвантажено 1193 м³ паливної деревини.

Адміністрація заповідника переконана, що отримати позитивний результат у ліквідації масштабних наслідків буревію на всій території заповідника можна лише у разі спільної скоординованої роботи КБЗ, Рахівської РДА та державних лісогосподарських підприємств. Тож поки такої координації немає заповідник продовжить надсилати листи у відповідні інстанції до того часу поки не буде розв'язана дана проблема по суті.

Микола РИБАК,
директор КБЗ, заслужений природоохоронець України.

Многая, благая літ...

У липні – серпні цього року ювілейні роковини від днів народження урочисто відзначатимуть працівники Карпатського біосферного заповідника:

Оронка Степанівна МОЖЖЕРОВА, заступник головного бухгалтера-начальник відділу бухгалтерського обліку та фінансової звітності (50 р. – 16.07);
Ігор Миколайович МАТЧУК, інспектор з охорони ПЗФ Трибушанського ПНДВ (50 р. – 06.08);

Василь Васильович ЙОСИПЧУК, інспектор з охорони ПЗФ Чорногірського ПНДВ (55 р. – 16.08);

Іван Іванович ВАСИЛЬЧУК, інспектор з охорони ПЗФ Петрос-Говерляньського ПНДВ (60 р. – 18.08);

Василь Людвігович КУДРИЧ, сторож Богдан-Петроського ПНДВ (60 р. – 21.08).

Адміністрація заповідника.

*Щоб спокій і мир панували в родині,
Щоб щастя всміхалось при кожній годині
Нехай обминають Вас болі й тривоги,
Хай стелиться довга життєва дорога,
Хай легко працюється, гарно живеться,
Все вміється, множитья і удається!
Здоров'я міцного, щастя без краю,
Усього найкращого ми Вам бажаєм!*

РОЗШИРЕННЯ ПАСІЧНОГО ГОСПОДАРСТВА У ЗАПОВІДНИКУ

Карпатський біосферний заповідник надає значної уваги розширенню та облаштуванню інфраструктури, створенню показових демонстраційних господарств на території установи. Чимало проектів є у планах дирекції заповідника, однак, для їх реалізації потрібні час та кошти. Однією з позицій такого стратегічного планування є створення показово-демонстраційного пасічного господарства на території Чорногірського природоохоронного науково-дослідного відділення.

Вже декілька років на його території функціонує пасіка з 12 вуликів. Мед, зібраний у умовах Карпатського високогір'я, характеризується неймовірною кількістю корисних речовин – вітамінів, макро- та мікроелементів, необхідних людському організму. Мед з Чорногірської пасіки реалізовується через склад та деякі візит-центри заповідника туристам, працівникам установи та місцевому населенню. Цими днями на пасіці відбулася цікава подія – в одному з вуликів №1 відбулося виділення нового рою. Для нової бджолиної сім'ї, встановлено новий ву-

лик. А у перспективі адміністрацією заповідника розглядається створення демонстраційного пасічного господарства зі створенням відповідних умов для ознайомлення з веденням господарства та з наданням можливості скуштувати продукцію бджолярства.

(Вл. інф.).

СЕЗОН ПРАКТИК У КАРПАТСЬКОМУ БІОСФЕРНОМУ ЗАПОВІДНИКУ

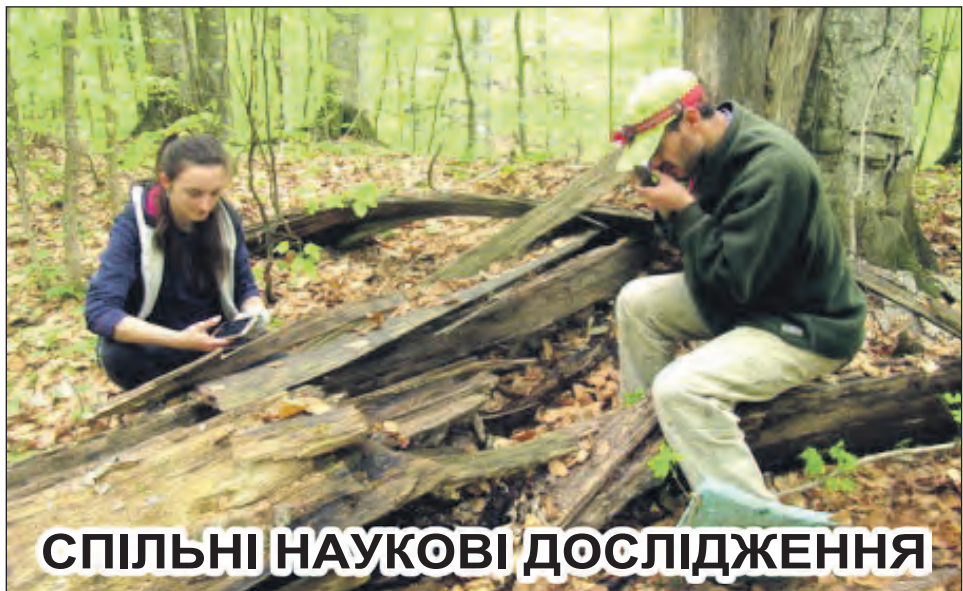
До природоохоронної установи завітала перша група студентів на практику з Національного транспортного університету м. Київ. Майбутні фахівці із туризму та екології вивчали природу Угольського масиву та «Долину нарцисів» імені проф. В.І. Комендаря. Програма практики насичена і різноманітна: теоретичні та практичні заняття із науковцями КБЗ, вони також виявили бажання виконувати в заповіднику практичні природоохоронні роботи, біотехнічні заходи на волонтерських засадах.

З першою групою, яка знаходиться в ПНДВ «Долина нарцисів» ім. проф. В. І. Комендаря працювали старші наукові співробітники зоологічної лабораторії орнітолог, к.б.н. Богдан Годованець, ентомолог Євгеній Ляшенко та автор цих рядків. Для студентів прочитані лекції «Птахи КБЗ», «Комахи «Долини нарцисів» та «Екотуризм у Карпатському біосферному заповіднику». Після отримання теоретичних знань для них також було проведено екологічну гру.

Тим часом, інша група теж не нудувала, адже паралельно до них завітала науковці ботанічної лабораторії – завідувач лабораторії к.б.н. Микола Волощук, старші наукові співробітники Алла Козурак, Тетяна Антосяк та провідний фахівець відділу рекреації та сталого розвитку Денис Кухар. Студенти ознайомилися із експозицією інформаційно-туристичного центра КБЗ «Букові праліси Карпат – об'єкт Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО». Далі на них очікували дві лекції «Флора Карпатського біосферного заповідника» та «Екотуризм у Карпатському біосферному заповіднику».

Для студентів це був тільки перший робочий день на території установи. Надалі на них очікує ще чимало нових знань і практичних навичок, приємних вражень, походів та цікавих заходів.

Іванна КОЛАЧУК,
заступник начальника відділу ЕОБР.

СПІЛЬНІ НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ

На території Карпатського біосферного заповідника 17-21 квітня 2018 року проходили спільні міжнародні наукові дослідження в рамках швейцарсько-української співпраці у вивченні лісів.

У спільних ентомологічних та мікологічних дослідженнях взяли участь науковці, студенти та аспіранти Швейцарського федерального інституту лісових, снігових та ландшафтних досліджень, Бернського університету прикладних наук, Ужгородського національного університету, Карпатського біосферного заповідника та Львівського національного університету ім. І. Франка: доктори Тібальд Лачат, Мартін Гюснер, Стефан Бласер, к.б.н. Чумаков В.О., к.б.н. Чумаков М.В., Глеб Р.Ю., Дедусь В.І., Вариво-да М.В., Гринчук Є.Р. та ін.

Об'єктом дослідження стали комахи та клітрофні гриби, які залежать від

мертвих та старовікових дерев, а також функцій цих груп організмів у даних лісових екосистемах. Роботи проводились в букових пралісах Угольського масиву та господарських лісах Брустурянського лісгоспу. Проведено обліки мертвої деревини різними методиками, обстеження, визначення типів, картування дупел та ін. Також описано та зібрано для подальшого визначення зразки грибів, комах і мертвої деревини.

Результати досліджень дозволять краще зрозуміти закономірності в лісових екосистемах та забезпечать інтеграцію наукових принципів охорони та збереження біорізноманіття в лісогосподарстві.

Руслан ГЛЕБ,
старший науковий співробітник
лабораторії лісознавства КБЗ.

БОРотьБА З КОРОЇДОМ-ДРУКАРЕМ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

В останні роки в Українських Карпатах продовжується тенденція до висихання ялинових лісів, хоча ця проблема не нова. Масове висихання смеречників відбувається періодично під дією антропогенного впливу, глобального потепління клімату, а також значних вітровалів і буреломів. Причиною розмноження шкідників у лісових насадженнях Карпатського біосферного заповідника є сильні вітровали, які пройшли в Рахівському районі в червні – листопаді 2017 року. В результаті стихії пошкоджено лісові насадження ялини площею близько 200 га. За минулий рік та за першу половину 2018 року в КБЗ ліквідовано значну кількість вітровальних ділянок на площі 137 га.

Однак на деяких ділянках переданих заповіднику згідно Указу Президента України №25 від 14.01.2010 року, через невідомість юридичного статусу територій розчистка не була проведена. Для часткового попередження інвазії короїда-друкера працівниками служби державної охорони ПЗФ в Чорногірському, Богдан-Петроському, Кевелівському, Рахів-Берлибаському, Петрос-Говерляньському, Трибушан-

ському, Мараморському та Кісванському ПНД відділеннях було встановлено 40 феромонних пасток з феромоном «Іпсодор».

Щотижня інспекторами даних відділень проводиться облік відловлених у пастках жуків, їх знищення з відповідним записом у журналі. Крім того на вітровальних ділянках у відділеннях Богдан-Петроському, Чорногірському та Мараморському проведено викладку 40 ловильних дерев, за якими проводиться спостереження від початку льоту короїдів через кожні 7 днів. Коли з'являться личинки у більшості ходів, дерева будуть оковуватись, а кору з личинками короїда необхідно буде спалити. Також для боротьби з короїдом-друкарем використовуємо корисних птахів. Щороку по всіх відділеннях викладаються штучні гнізда для приваблення птахів.

Віктор ЩЕРБА,
заступник начальника відділу ДО ПЗФ,
Василь ШЕМОТА,
начальник Богдан-Петроського ПНДВ.

Вісник
КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

Контактні телефони: (03132) 2-21-93, 2-29-14.
Електронна пошта: cbr-rakhiv@ukr.net
<http://cbr.nature.org.ua>
Засновник і видавець:
Карпатський біосферний заповідник.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
вул. Красне Плесо, 77,
а/с 8, м. Рахів, 90600,
Закарпатська обл.

РЕДКОЛЕГІЯ:
Федір Гамор (шеф-редактор),
Андріана Леле,
Микола Рибак,
Юрій Беркела,
Богдана Москалюк,
Ярослав Довганич,
Вікторія Бундзяк,
Олег Борик (верстка).

Відповідальність за достовірність фактів несе автор.

Газету віддруковано в ФОП Федченко С.В.,
вул. Чкалова, 32/32, м. Харків.

Замовлення № 36057

Тираж – 1300 примірників.

Газета виходить раз на два місяці.

Свідоцтво про державну реєстрацію Зт № 401 від 25.01.2006 року